

FOA's LANDSKONFERENCE 2013

OLE HENRIK HANSEN
PH.D.

DAGPLEJEN I DANMARK

- En teoridrevet observationsundersøgelse
- 65 DAGPLEJEHJEM
- 130 BØRN
- 6 KOMMUNER
- I alt 521 timer og 31 minutters observationer, eksklusiv børnenes sovetid
- Observationer i 6 legestuer
- To delundersøgelser:
 1. En feltnotebeskrivelse
 2. En måling af interaktionsmønstre
- Offentligørelse af rapport - omkring d. 27.5.13

DAGPLEJEN I DANMARK

Hvad kan undersøgelsen udtale sig om?

- De observerede dagplejeres måde at kommunikere med børnene på, de dage de blev observeret
- Hvilke kommunikationsmønstre der blev observeret
- Det der adskilte dagplejerne

DAGPLEJEN I DANMARK

Hvad kan undersøgelsen ikke udtale sig om?

- Undersøgelsen er ikke en generel status over dagplejehjem i Danmark
- Undersøgelsen beskriver ikke forskellen på dagpleje og vuggestue

DAGPLEJEN I DANMARK

Hvilke problemer er der i undersøgelsen?

- Forskellige observatører, og deres forskellige forforståelser, fordomme, motiver og ikke mindst evner
- Der er mange tolkninger, både i observationsprocessen og i analysearbejdet

DAGPLEJEN I DANMARK

Delundersøgelse 1. De observerede dagplejeres måde at agere i forhold til børnene, de dage de blev observeret

- Dagplejernes måde at tilgå børnene på, deres attitude overfor børnene - elementer som:
 - Engagement/uengagerede
 - Passionerede/ufølsom
 - Subjektgørende/objektgørende (zonen af intimitet)
 - Glæde/apati
 - Rolig/urolig
 - Planlagte aktiviteter/ingen planlægning

DAGPLEJEN I DANMARK

Delundersøgelse 2. Hvilke interaktionsmønstre der blev observeret Interaktionsmønstre:

- Antal interaktioner
- Dialogskift
- Åbne og lukkede dialogformer
- Varighed af dialoger
- Voksen eller børneinitierede

DAGPLEJEN I DANMARK

Det teoretiske grundlag for barnets udvikling

- Barnet udvikler sig via stimulering udefra
- Barnet udvikler sig ved berøring
- Barnet udvikler sig ved at blive udfordret
- Barnet udvikler sig i intimitetszoner
- Barnet skal ses som et menneske
- Barnet udvikler sig ved at opleve samhørighed, ved at dagplejeren “fanger” dets emotionelle intention
- Barnet udvikler sit selv ved levede oplevelser sammen med andre

(Hansen, 2013)

DAGPLEJEN I DANMARK

Analysemetode

- Feltnoter
- Kodning
- Meningskondensering
- Teoretisering (løfte praksisbeskrivelser til teoretiske pointer)

(Brinkmann og Kvale, 2012)

DAGPLEJEN I DANMARK

Delundersøgelse 1. Hvad adskilte dagplejerne:

- Dialog (intersubjektivitet)
- Aktiviteter
- Omsorg
- Børnefællesskaber

Teoretisk grundlag for dialog

- Dialog - refererer til både den nonverbale og verbale dialog, samt den åbne og lukkede dialog.
- Denne kategori rummer således **kommunikationens karakter** og udtrykker blandt andet karakteren af tilknytning.

På den ene side - dialog

"Jeg bemærker at dagplejer ofte tysser på barnet, når hun i mine øjne er begejstret. Dagplejer siger "Du ved godt der skal være ro"

- "Under formiddagsmaden taber han sit glas med mælk, og dagplejer siger meget højt: "Det var ikke godt. Du skulle have siddet stille med det! "
- "9.28 spilder barnet sin mælk, og bliver hurtigt fortløst: "Det gør man ikke, man skal sidde pænt. Det var ikke særlig smart"
- "Dagplejer giver de yngste børn tøj på - uden nogen form for dialog med dem"
- "Telefonen ringer og dagplejer begynder at snakke på sit modersmål - tydeligvis et privatopkald. Drengen prøver at komme i kontakt med dagplejer, men bliver afvist og skubbet væk"
- Dagplejer brokker sig over at en af pigernes flyverdragt er meget stram. Generelt er der, mens børnene får overtøj på, en hård tone "du har for stort et hoved" og "du er for tung" er blandt de ting, børnene får at vide.
- En af pigerne (16 mdr)slår sig og begynder at græde. Dagplejer løfter hende op og spørger flere gange "Hvad er der galt?"

På den anden side - dialog

Observationsbarnet sætter sig efterfølgende op til bordet og leger med bondegårdsdyr. Dagplejeren snakker med barnet om dyrene, deres lyde og hvad de spiser. Sammen tæller de dyrene. Barnet får meget ros.

- Observationsbarnet fortæller senere, at hun gerne vil lege "rullepølse". På gulvet ligger en madras og ovenpå et tæppe. Dagplejeren spørger de andre børn, om de også har lyst til at være med – Det har de. Sammen skiftes de til at lægge sig på tæppet og blive rullet derind i, og herefter "krydrer" dagplejeren "rullepølse". Børnene fortæller selv, hvilke krydderier de vil have på og til sidst bliver de rullet ud af tæppet.
- Efter formiddagsmad, opstår der en konflikt mellem observationsbarnet og et andet barn. Observationsbarnet bliver meget ked af det og græder. Dagplejeren tager barnet op på skødet og fortæller, at hun godt kan se at hun er ked af det. Hun tørster og mægler imellem børnene - "Du bliver ked af det, når x tager det legetøj du leger med".
- Imens de læser bliver der snakket om dyr samt forskellige ansigtsudtryk, og hvilke følelser, der passer til de ansigtsudtryk.
- Meget kærligt hjem, dagplejemor taler meget, fortæller hvad hun gør og hvad der skal ske, forklarer. "Hvilken farve er den", "hvad har du på din tallerken?".
- Dagplejer er god til at lytte til børnenes behov og regne ud, hvad de vil have.

Teoretisk grundlag for aktiviteter

- Aktiviteter – refererer til de beskrevne handlinger som iværksættes, enten på dagplejerens foranledning, eller på barnets/børnenes, som via den virksomhed aktiviteterne rummer, skaber mulighed for fx. børnefællesskaber, dialog og omsorg.

På den ene side - aktiviteter

- Dagpl. foreslår at de går op på en lille bakke og triller ned. Det gør de, men barnet kan ikke trille!

- Barnet siger i løbet af dagen jævnligt lyde eller smiler og kigger på dagpl. eller de andre børn, hvor dagpl. ikke reagerer.

På den anden side - aktiviteter

Dagplejerne finder en stor faldskærm frem. De beder børnene holde fast i den, men barn2 sætter sig blot ind under faldskærmen og kigger på en af de andre dagplejere. I starten ser barn2 skræmt ud, men begynder efterhånden at grine, når faldskærmen trækkes op og ned.

- Barn1 tegner tegninger. Dagplejeren viser, at de kan tegne om sine fingre. Imens der tegnes omkring fingrene, da siger dagplejeren hvad fingrene hedder.
- Dagpl. hjælper barnet med at gåtræne. Hun sidder ned med barnet foran sig og slipper barnets hænder, så det selv går et par skridt. Hun roser, barnet griner og de gentager.
- Barnet tilbydes at sidde ved bordet med hende, dagplejemoderen samt hendes datter (der i mellemtiden er kommet hjem fra skole) og tegne. Barnet putter farver i munden og irttesættes 2 gange. Hun går ned og leger. Dagplejemoderen lægger sig ned på gulvet og tumler med pigerne i ca. 10 min.

DAGPLEJEN I DANMARK

- Omsorg – refererer til dagplejerens evne til på en gang at være **empatisk** **rummende** og tilstedeværende for barnet. Både i psykologisk og social forstand. Det refererer til den taktfulde dagplejer, den autentiske dagplejer dagplejeren der formår vejledt deltagelse og empatisk identifikation.

På den ene side - omsorg

- Barnet leger selv i lang tid, og får primært opmærksomhed da han bliver ked af det.
- I garderoben ser pigen en bamse, og kravler hen og tager den. Ét af de andre børn ser det, og rykker den ud af hånden på hende og skubber til hende så hun vælter og slår hovedet. Pigen begynder at græde og sætter sig op, men stopper igen da dagplejer ikke respondere. Hun sætter sig blot op og kigger rundt.

På den anden side - omsorg

Fokusbarn sidder på skødet af dagplejer, de sidder nede på guldet. Hun krammer og kysser ham, og han putter sig ind til hende, mens de snakker lidt og leger med kugler og snakker om farverne.

- 13.09 vågner tvillingerne. Dagplejeren lægger sig i sofaen med dem begge så de ligger på hendes mave. Hun nusser dem mens hun taler stille til dem.
- Dagplejeren er meget kærlig og omsorgsfuld over for ham. Senere falder obs. barnet, bliver forskrækket og græder. Dagplejer trøster med kram og en blid stemmeføring. Dagplejer kilder børnene, og de griner.

DAGPLEJEN I DANMARK

- Børnefællesskaber – refererer til det, der registreres som barn-barn relationer, og venskaber mellem børn.
- Det er et vigtigt element både i dialog, aktivitet og omsorg.
- Desuden er det vigtigt i forståelsen af samhørighed. Ikke alene i venskaber, men mere generelt i det at gå i en dagpleje

På den ene side - børnefællesskaber

Ingen bemærkninger

På den ene side - børnefællesskaber

Senere vil børnene bygge et tårn af puder. Dagplejeren rydder op i dem. Selvom børnene til tider har svært ved at vente på, at det bliver deres tur, så foregår legen rigtig godt. De hjælper hinanden, snakker om pudernes farver og griner rigtig meget når tårnet så vælter.

- Inden middagsmad bliver det observeret, at observationsbarnet og et andet barn hopper rundt inde på legeværelset. De hører musik, hopper på madrassen og ser på sig selv i spejlet. Deres leg bliver først stoppet, da dagplejeren kalder på dem og fortæller at der er middagsmad.
- Dagplejemor forklarer om hvordan legetøjet virker og hjælper med turtagning + at børnene kan lege sammen. Hun sætter leg i gang og hjælper med at vedligeholde den. Sætter ord på legen.

DAGPLEJEN I DANMARK

Det kommer til at handle om to ting:

- At dagplejerne på den ene side kan skabe ro, tryghed og relevante dialogformer
- At der er dagplejere der *ikke* formår dette, de har en uheldig omgangsform og skaber ringe interaktionsmønstre og ringe vilkår for en positiv udvikling af selvværd etc.

DAGPLEJEN I DANMARK

Rapportens diskussion vil komme til at omhandle fire forhold:

- Hvad skaber barnets udvikling i hvilke aldre?
- Kan dagplejen honorere dette?
- Dagplejens evne til at bidrage positivt til udvikling af barnets Selv.
- Dagplejens evne til at bidrage positivt til barnets zone for nærmeste udvikling.

DAGPLEJEN I DANMARK

Anbefalingen KUNNE blive:

- Uddannelse af dagplejere - niveau må diskuteres
- Udvidet screening af dagplejere
- Udvidet tilsyn med dagplejere (uanmeldt)

DAGPLEJEN I DANMARK

Teaser om delundersøgelse 2:

- Pædagogisk uddannelse er ikke så entydigt gældende
- Der er MEGET stor forskel på de “gode” og de “ringe” dagplejere
- Legestuerne synes at være en udfordring

Sidst på måneden kommer den endelige rapport

DAGPLEJEN I DANMARK

Rapporten er udarbejdet af forskningsprogrammet Læring for Omsorg, Bæredygtighed og Sundhed (LOBS), Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet, ved ph.d. Ole Henrik Hansen, Tuborgvej 164, 2400 København NV.

LOBS undersøger kontekstuelle former for læring, undervisning og didaktik i relation til omsorg, bæredygtig udvikling og sundhed, indenfor både formelle og uformelle læringsarenaer, i et kontinuum der strækker sig fra dagtilbud og indskoling, til skole og livslang læring.

Ved at kombinere analytiske og anvendte forskningsstrategier, og ved at anlægge flerfaglige perspektiver i forskningen, vil programmet både bidrage til ny indsigt i de samfundsmæssige forandringsprocesser, der har relevans for læring om omsorg, sundhed og bæredygtighed, og bidrage til en positiv udvikling inden for uddannelse på disse områder

Rapporten *Dagplejen i Danmark – en observationsundersøgelse*, er udfærdiget af:
Ole Henrik Hansen, cand.pæd. ph.d.
Susanne Søholt cand.pæd. (feltnote analyser)